

O'ZBEKISTON TASVIRIY SAN'ATI RIVOJIDA HISSA
QO'SHGAN SAN'AT USTALARI

Adxamova Oltinoy Rafiqjon qizi
Andijon davlat pedagogika instituti
“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi”
yo’nalishi talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqola O'zbekiston tasviriy san'ati ustalari haqida bir qancha ma'lumotlarni keng bayon etib, ularning ijod va hayot yo'li bilan yaqindan tanishish imkoniyatini beradi hamda ularning tasviriy san'at sohasida qilgan mehnatlari va betakror ijod namunalarini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, tasviriy san'at, ijod, tasvir, asar, kompazitsiya, muzey, ko'rgazma, san'at, rang.

Pavel Petrovich Benkov (1879-1949)

O'zbek tasviriy san'ati rivojida yaqqol iz qoldirgan rassomlardan biri-shubhasiz Pavel Petrovich Benkovdir. U O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi hisoblanadi. Rassomning ijodi mazmunan boy va qiziqarlidir. Uning taqdiri ko'pgina sinovlardan o'tgan. Afsuski, shunday keng qamrovli ijodkor faoliyati haqida o'z vaqtida jiddiyroq tadqiqot yaratilmagan. Uning haqida yozilgan ayrim ishlar ham davrning mafkuraviy ko'rsatmasi “yodgorligi”ga aylandi. Lekin bu rassomning O'zbekiston san'ati tarixidagi o'ziga xos o'rni borligiga hech kim e'tiroz bildirolmaydi. O'zbekiston tasviriy san'atida Benkov an'alarining ta'siri aniq ko'rinib turadi. P. Benkov haqiqiy rassom sifatida doimiy izlanishda bo'ldi. U erishgan yutug'i bilan qanoatlanmasdi, o'z mahoratini doimiy ravishda oshirib borardi. P. Benkov 1879 yil 20 - dekabr Qozon shahrida tavallud topgan. Dastlab Qozon Badiiy bilim yurtida, keyinchalik Sankt-Peterburg Badiiy Akademiyasida D. Kardovskiyaning saboq oldi. SHuningdek, Parijda rassom R. Jyulian xususiy Akademiyasida ta'lim oldi. Italiya, Ispaniya, Fransiya bo'ylab ko'plab sayohat qildi.

1913-1928 yillar davomida “Kovalevskiy bolalarining portreti”, “Rassom ayol portreti” asarlarini yaratgan. Qozon Katta teatrida bir qator spektakllarga dekoratsiyalar ishlagan. Rassom hayotining Qozonda oʻtgan yillari uning uchun ijodiy shakllanish, portret, peyzaj, teatr bezagi janrlarida samarali ijod qilish davri boʻlib qoldi. Boy ranglar oshuftasi sifatida Benkov (uni talabalik yillarida Titsian deyishardi) boshqa rus rassomlari qatori plener bilan koʻp shugʻullandi. U yangicha tasviriy jihatlarga intilaverdi. Oʻzigagina xos boʻlgan yorugʻlik, quyosh boʻyoqlarini izlayverdi. P. Benkov 1928 yilda Buxoroga keldi. 1929-30 yillari Xivada ishladi. 1931 yildan butunlay Oʻzbekistonda – Samarqandda qolishga ahd qildi va shahardagi badiiy Bilim yurtida oʻqituvchilik qila boshladi. Taniqli rassom, mashhur pedagogning hali feodal hayot tarzi hukm surayotgann Uning oʻtgan asrning 30-yillari oʻrtalarida yaratgan asarlarida Oʻzbekistonning qadimiy shaharlari qiyofasi, oʻziga xos iqlimi, serquyosh manzaralari, oʻzbek millatining betakror madaniyati, kishilari obrazi yorqin boʻyoqlarda gavdalantiriladi. Uning “Buxoro timi” (1929.), “Xivalik qiz” (1931.), “Buxorodagi oshxona” (1929.), “Eski Buxoro” (1931.),”Minorai kalon”(1930), ”Dugonalar”(1940), ”Qahramonning onasi”(1942), “Jangchiga sovgʻa”(1945), ”Dutorchi qiz”(1947),”Koʻcha”(1943), “Registondagi choyxona”(1944) nomli asarlari Oʻzbekistonning mumtoz meʼmoriy obidalari va manzaralariga bagʻishlangan. P.Benkov Samarqandning koʻcha va bogʻlari, bozor va hovlilari, maydon va choyxonalari, ulardagi hayotning oʻziga xos goʻzalligini yorqin va hayotiy ifodalovchi oʻnlab asarlar yaratgan. Oʻzbekistonda tasviriy sanʼatning shakllanishida, milliy kadrlar etishtirishda uning xizmatlari beqiyos boʻlgan. Uning asarlari koʻplab mamlakatlar muzeylari tomonidan sotib olingan.Oʻzbekistonda koʻplab iqtidorli rassomlar rangtasvir sirlarini aynan Benkovdan oʻrganganlar.

Oʻrol Tansiqboev (1904- 1974)

Oʻzbekiston Xalq rassomi, taniqli manzarachi rassom, rangtasvir ustasi Oʻrol Tansiqboevning nomini nafaqat respublikamizda, balki dunyoning koʻpina mamlakatlarida yaxshi bilishadi. Oʻrol Tansiqboev 1904 yilda Toshkent shahrida, Tansiqboy va Xalipaxonlarning oilasida uchinchi farzand boʻlib dunyoga keldi. Oila boshligʻi Tansiqboy aka Pervushin nomidagi “Turkvino” zavodida ishlardi. Ular, asosan ruslar istiqomat qiladigan Kalarov koʻchasida yashashardi. Oʻrol qoʻshni bolalar bilan Toshkentning baliq ovi shinavandalari-yu, rassomlar etyud ishlash uchun

kelib turadigan Salarsoy bo'ylarida vaqtini o'tkazar edi. O'rol Tansiqboevning o'smirlik yillari juda og'ir kechgan. Otasi vafot etganda u 13 yoshda edi. Oilada 4 o'g'il, 2 qiz otasiz qolganligi uchun O'rol vino zavodiga ishga kirishga majbur bo'ldi. Muhimi bu erda tasviriy san'at (IZO studiya) to'garagi bor edi. Ba'zida O'rol do'stlari bilan etyudlar yaratish uchun Burchmullaga borib turardi. Xuddi o'sha paytlarda yosh yigit ko'z xotirasini mashq qilardi: u bir manzaraga uzoq–uzoq tikilib, uni boshdan-oyoq o'rganardi, keyin esa o'girilib, ko'rganlarini tasvirley boshlardi, faqat tugatib bo'lgachgina o'zi chizgan manzarani tabiatdagisi bilan solishtirardi.

1923 yili O'rolni boshqa o'rtoqlari bilan O'ratepaga ishga yuborishdi. Bahorning mo'jizali tashrifidan kamalakdek jilolangan gullar, yorqin ranglarga to'lib-toshgan tabiat go'zalligi shak-shubhasiz uni asir etdi. 19 yoshli O'rol qalbida jo'sh urayotgan ranglar g'alayonini qog'ozda aks ettirish ehtiyojini tuydi. Ana o'shanda u rassomlik taqdiri azaliga bitilganini his qildi. Uning O'ratepada dunyoga kelgan ishlari ishchilar klubida o'tkazilgan ko'rgazmada namoyish etildi. 1924 yilda matbuotda ilk marotaba O'rol Tansiqboev nomi paydo bo'ldi. 1920-yillarda Toshkentdagi San'at muzeyi qoshida I.Repin shogirdlaridan biri N.A.Rozanov boshchiligida mo'jazgina tasviriy san'at (IZO studiya) to'garagi ochilgandi. O'.Tansiqboevning "O'zbek ayoli", "A.Toshkenboev portreti", "Charxchi", "Qovun sayli" kabi asarlari shu studiyadagi mashg'ulotlar davomida dunyoga keldi. Doimiy izlanish, mahoratni oshirish istagi yosh rassomni Penza shahriga boshlab bordi va 1929 yili bir yo'la 3-kursga qabul qilindi. Penza San'at bilim yurtida u I.Goryushkin-Sorokopudov va N. Petrovdek ajoyib ustozlarning maktabini o'tadi. 1930-yillarda O'.Tansiqboev e'tiborini XIX-XX asrlarda yashab o'tgan rus va G'arbiy Evropalik rassomlarning ijodi o'ziga tortdi. Van Gog, Pol Gogen, Anri Matiss asarlarini asl holatida ko'rish uning eng katta orzularidan biri edi. 1930 yili o'qishini tugatgan O'rol bir necha kun Moskvada bo'lib, Tretyakov galereyasi eksponatlari bilan tanishdi. YOsh rassom ko'z oldida namoyon bo'lgan go'zallik unda kuchli taassurot uyg'otdi. Vataniga qaygach, Tansiqboev tog'larning jozibali mavsumi-yoz go'zalliklarinin aks ettiruvchi "Ko'chmanchilik", "Burchmulla moviy manzarasi" kabi asarlarni yaratdi. 1934 yilning 1 avgustida Moskvada O'zbekistonlik musavvirlarning ko'rgazmasi ochildi. SHu yili "Izvestiya" gazetasida O'.Tansiqboev haqida iliq fikrlar aytili. Rassom tabiatga yaqinroq bo'lish uchun ham diyorimiz bo'ylab ko'p safar qilardi. Ana shunday safarlar chog'ida ijodkor etyudlar bilan qaytardi. Keyinchalik esa sokin ustaxonada ular betakror asar bo'lib tug'ilardi. O'.Tansiqboev 1942 yili O'zbekiston yozuvchi va rassomlar uyushmasi a'zolari bilan ikkinchi jahon urushi davom etayotgan frontga bordi. Natijada "Urush izidan" deb nomlangan kartinalar turkumi dunyoga keldi. Urushdan keyingi yillarda O'.Tansiqboev barakali ijod qilib, "SHoli hosilini yig'ib olish", "Bahor", "Jonajon o'lka", "Issiqko'l oqshomi", "Tog'da" kabi o'lmas asarlar yaratdi. Uning "Qayroqqum GESi tongi" asari 1958 yilda Bryusselda bo'lib o'tgan Butunjahon ko'rgazmasida kumush medalga sazovor bo'ldi.

O'.Tansiqboev 60-yillarda O'rta Osiyoning deyarli barcha qishloq, tumanlarinii kezib chiqdi. Natijada "Tog' yo'li", "Angren-Qo'qon yo'li", "Angren daryosi", "Tog'da", "Xumson oqshomi", "CHorvoq qurilishida", "Kuz tongi", "Mening qo'shig'im", "CHordaryo suv omborida" kabi ajoyib asarlar O'zbekiston tasviriy san'atining o'lmas mulkiga aylanib qoldi. Uning "Sirdaryo" nomli asari Tretyakov galereyasi tomonidan sotib olindi.

O'zbekiston tasviriy san'atida o'chmas iz qoldirgan buyuk manzarachi rassom hukumatimizning bir qator orden va medallari bilan mukofotlangan. Rassom yaratgan asarlar Moskvadagi Tretyakov galereyasida, Sharq xalqlari san'ati muzeyida, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Moldova, Latviya, O'zbekiston respublikalaridagi muzeylarda saqlanmoqda. O'.Tansiqboev jonajon O'zbekistonimiz go'zalligini teran his qilgan, uning jozibasini o'lmas polotnolarga ko'chirgan betakror manzarachi rassom. Uning asarlari bizni va kelajak avlodni Vatanni sevisgga, uning betakror go'zalliklaridan bahra olishga chorlab turadi.

Chingiz Axmarov (1912-1995)

O'zbekiston xalq rassomi, buyuk monumentalist rassom, Chiniz Axmarov hisoblanadi. Chingiz Axmarov ijodi bilan nafaqat Respublikamizda, balki boshqa mamlakatlarda ham tanilgan rassomdir. 1912 yilda Rossiyaning Troitsk shahrida tug'ilgan. 1920 yilda Axmarovlar oilasi avval Qarshiga, keyin Samarqandga ko'chib o'tishadi. Samarqandning sharqona, ertakmonand ko'rinishlari, jo'shqin va qaynoq hayot, meva va sabzavotlar liq to'la bozorlar, gavjum ko'chalar, choyxonalar, xalq amaliy san'ati Chingizni butunlay o'ziga rom etdi. Keyinchalik Permdagi badiiy texnikumda o'qib yurgan paytlarida kanikul bo'lishi bilan Samarqandga oshiqardi.

Ch.Axmarov 1935 yilda Moskva Rassomlik institutiga o'qishga kirib, mashhur rassomlar I.Grabar, V.Favorskiy, S.SHemyakinlar qo'lida tahsil oldi. Ch.Axmarov shundan so'ng ijodini Toshkent shahrida davom ettirib, A.Volkov, N.Karaxan, O'.Tansiqboevlar bilan do'stlashdi. CH.Axmarovning barcha portretlarida rassom ruhiyatiga yaqin bo'lgan zamondoshlarinig o'y-fikrlari, ichki kechinmalari aks etgan. Aktyor A.Hidoyatov, raqqosa M.Turg'unboeva, shoira Zulfiya, rassom R.Temurov portretlari shular jumlasidandir.

Chingiz Axmarov ayniqsa, mahobatli rangtasvir ustasi sifatida dong taratdi. Toshkentdagi A.Navoiy nomli opera va balet teatri bosh me'mori A.Shchusev 1944 yilda ushbu teatrn bezash ishlariga o'zbek xalq ustalari bilan birgalikda yosh rassom Ch.Ahmarovni ham taklif etib, unga teatr foyesi devorlariga A.Navoiy asarlari mazmuniga mos rasmlar ishlashni topshiradi. Rassom to'rt yillik mehnat jarayonida Navoiy davri va shoir asarlari ruhiga hamohang sakkizta kompozitsiya yaratdi. Devoriy monumental bu asarlar teatrning foyesiga o'zgacha ko'rk, go'zallik bag'ishlagan. Ularning har birida kuy, raqs va she'riyatning timsollari - go'zal Sharq

qizlari tasvirlangan. Ikkinchi qavatdagi devoriy rasmlar buyuk mutafakkir shoir A.Navoiyning “Hayrat-ul abror”, “Farhod va SHirin”, “Layli va Majnun”, “Saddi Iskandariy”, “Sab’ai sayyor” dostonlaridagi syujet, voqealar asosida ishlangan. Kompozitsiyada SHarq mo‘‘jaz rangtasvirining badiiy an‘analari bilan Evropa tasviriy san‘ati tajribalari uyg‘unlashuvi rassom mahoratidan dalolat berib, o‘zbek mahobatli rangtasvirida yangi yorqin sahifa ochdi. XX asrning 60-yillarida Samarqand shahrida buyuk munajjim Mirzo Ulug‘bek rasadxonasi yonida muzey binosi qad rostlaydi. Muzey binosining ichki qismidagi devoriy suratlarni ishlash vazifasi ham Ch.Axmarovga yuklatiladi. Rassom muzey devorlarini dekorativ pannolar bilan bezadi va o‘zbek mahobatli rangtasvirini yangi cho‘qqiga olib chiqa oldi deb aytish mumkin. Rassom Ulug‘bek muzeyi uchun ishlagan pannoda Ulug‘bekni faqat shoh sifatida emas, san‘at, fan homiysi sifatida donishmandlik fazilatlarini ochishga asosiy e‘tiborini qaratdi. Bunda Ulug‘bek butun borlig‘i, fikru-zikri bilan samo sari intilib turibdi, samoda esa yulduzlar charaqlaydi.

Toshkentdagi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik Instituti foyesiga ishlangan devoriy suratlarda insoniyatning eng ulug‘ kashfiyotlaridan biri, bilim va madaniyatni avloddan-avlodga etkazuvchi vosita - kitob asosiy mavzu qilib olingan. Mazkur devoriy suratlarining bosh falsafiy ma‘nosini hayot va mamot, ezgulik va qabohat, urush va tinchlik, bunyodkorlik va buzg‘unchilik singari bir-biriga qarama-qarshi tushunchalar va ularning doimiy kurashi tashkil etgan. Ch.Axmarov o‘z asarlarida Sharq she‘riyatida doimo madh etilgan go‘zal chehralarni, bodom qovoqlar, yoyday egilgan qoshlar, o‘qday kipriklarni mahorat bilan shoirona tasvirlashga erishgan. Rassom asarlarida bir rangning xilma-xil tuslaridan foydalanib, go‘zal devoriy suratlar ishladi. Ch.Axmarov ijodining so‘nggi yillarida o‘z shogirdlari bilan Toshkent metrosi bekatlari, ma‘muriy binolarni badiiy bezashda ulkan ishlarni amalga oshirdi.

Ch.Axmarov san‘atshunos olim, mehribon murabbiy, zukko professor edi. Ch.Axmarov haqli ravishda davlat mukofotlari va unvonlari bilan taqdirlangan. Rassom 1995 yilda Toshkent shahrida vafot etdi.

Malik Nabiyev (1913-1992)

Rangtasvirchi rassom, pedagog, O‘zbekiston Badiiy Akademiyasining akademigi, O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan san‘at arbobi Malik Nabiev 1916 yilda

Toshkent shahrida tugʻilgan. Malik Nabiev tasviriy sanʼatning ilk saboqlarini rassom Bahrom Hamdamiydan oʻrgangach, 1933 yilda rassomlik bilim yurtiga kiradi. 1937 yilda bilim yurtini tugatib, shu yerda oʻqituvchilik faoliyatini boshlaydi.

M.Nabiev 1962 yilda esa Nizomiy nomli Toshkent davlat pedagogika instituti badiiy grafika fakultetini tugatadi. Oʻsha yillarda uning sanʼat borasidagi mustaqil ijodiy faoliyati boshlanadi. Rassom urushning ogʻir yillarida qishloqlarni kezib, portretlar ishladi, fashistlarni qoralovchi plakatlar chizib, chaqiriqlar, shiorlar yozdi.

Rassom oʻz faoliyati davomida hamisha tarixiy shaxslar portretlarini yaratishga, tarixiy voqealarni tasvirlashga intilar edi. Tarixiy shaxslar timsolini yaratish naqadar mushkulligiga qaramasdan, u oʻzining tinimsiz mehnati tufayli buyuk siymolar qiyofasini yuksak badiiy saviyada yarata oldi. Bu benazir asarlar ichida Amir Temur, Beruniy, Bobur, Ibn Sino, Jomiy, Navoiy, Ar-Roziy, Al Xorazmiy kabi bir qancha yirik olim, shoir, davlat arboblarning portretlari alohida oʻrin tutadi. Mazkur bebaho asarlardan biri 1962 yilda yaratilgan Zahiriddin Muhammad Bobur portretidir. Mazkur asarni yaratish uchun rassom koʻp yillar davomida ijodiy izlanishlar olib bordi. U Bobur yashagan Andijon, Samarqand shaharlarida boʻldi, shuningdek, Afgʻoniston, Hindiston kabi mamlakatlarni kezib chiqdi. Bobur haqida yaratilgan moʻʼjaz rangtasvir asarlarini har tomonlama batafsil oʻrgandi. Nihoyat, rassomning koʻp yillik tinimsiz mehnati natijasida yaratilgan Bobur portreti keng jamoatchilik tomonidan olqishlarga sazovor boʻldi.

Beruniy tavalludiga 1000 yil toʻlishi munosabati bilan 1973 yilda Beruniyning eng yaxshi portreti uchun eʼlon qilingan tanlovda Malik Nabievning ishi birinchi mukofotni oldi. Bu portret YUNESKONing “Kurer” jurnali muqovasida va xorijiy mamlakatlarning koʻpgina jurnal va gazetalarida ham chop etildi. M.Nabiev ijodida 1994 yilda yaratilgan «Amir Temur portreti» asosiy oʻrinni egallaydi. Bu asarni yaratish istagi ijodkorda 1941 yilda, Sohibqironning qabri ochilib, uning bosh suyagi olingan hamda bu asosda rus haykaltaroshi M.Gerasimov tomonidan Amir Temurning haykalini ishlashga kirishilgan paytdan boshlangan. Rassom Sohibqironning bosh suyagini tarix muzeyida oʻz koʻzi bilan koʻrib, uning portretini ishlashga kirishadi.

Amir Temurdek buyuk shaxsning portretini ishlash qanchalik maʼsuliyatli va murakkab ekanligini his qilgan rassom bu ulugʻ va sharafligina ishga ellik yildan ortiq vaqt sarfladi. Bu davrda Hindiston, Eron, Turkiya, Angliya, Fransiya, Ispaniya kabi mamlakatlarning muzeylari va kutubxonalarida saqlanayotgan, bevosita Amir Temur hayoti va faoliyati bilan bogʻliq boʻlgan moʻʼjaz rangtasvir asarlarini, u haqda yaratilgan koʻplab adabiyotlarni miridan-sirigacha puxta oʻrgandi. Oxir oqibatda, davlat arbobi, harbiy qoʻmondon siymosini realistik tarzda zoʻr mahorat bilan yaratishga muvaffaq boʻldi. 1994 yilda eng yaxshi yaratilgan Amir Temur siymosi uchun eʼlon qilingan tanlovda M.Nabievning mazkur portreti bosh mukofotga sazovor boʻldi. Rassomning tarixiy janrda yaratilgan ayrim asarlarida ozodlik uchun boʻlgan xalq qoʻzgʻolonlarining mohiyati ochib beriladi. “Spitamen qoʻzgʻoloni” asari ham uzoq yillik tarixni oʻrganish, izlanishlar jarayonida yuzaga kelgan va muvaffaqiyatli chiqqan asarlardan biridir. Iskandar Makedonskiydek sarkardaning engilmas, kuchli qoʻshiniga qarshi bosh koʻtargan hamyurtimiz dushmanlarni tahlikaga solganligi tarixdan maʼlum. Uning el-yurt ozodligi yoʻlida har qanday toʻsiqlardan qaytmasligi, xalqni boshqara olishi, kutilmaganda dushman qarshisidan chiqib uni sarosimaga solib qoʻyishi asarga asos qilib olingan.

Ijodkor rassom umrining oxirigacha Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika Universiteti badiiy-grafika fakulteti talabalariga rangtasvir saboqlaridan dars berdi.

Rahim Axmedov (1924-2008)

O‘zbekiston xalq rassomi, O‘zbekiston Badiiy Akademiyasi akademigi, professor Rahim Axmedov 1924 yil 26- iyyulda Toshkentda tug‘ilgan. I.E.Repin nomidagi Leningrad Rangtasvir, xaykaltaroshlik va me‘morlik institutini tugatgan. U tasviriy san‘atning rangtasvir turida portret, manzara, natyurmort, maishiy janrlarida salmoqli asarlar yaratgan. Uning “Oqtosh”, “Opa-singillar”, “Ona o‘ylari”, “Qo‘shiq”, “CHO‘pon bola”, “Laylo Salimjonova portreti”, “Keksa dehqon portreti”, “Delegat ayol”, “Tong. Onalik”, “Rassom E.Qalantarov portreti”, “Anorlar”, “Gullayotgan shaftoli shoxlari”, “Natyurmort”, “Qashqadaryolik qiz”, “SHoir Hamid Olimjon portreti”, “Daryo sohilida”, “Oydin tun”, “Nigora portreti”, “Kuz manzarasi” va bir qancha ko‘plab asarlari mashhurdir. Rahim Axmedov ijodida portret janri o‘ziga xosligi bilan ajralib turadi. Uning o‘zi bu haqda shunday degan edi: “... Mening qahramonlarim turli-tuman bo‘lib, ular rasmiyatchilikni yoqtirmaydi. Hayot quvonchlari va tashvishlarini totgan oddiy kishilarini tasvirlayman. Men uchun tashqi qiyofasidan o‘ziga xos xarakteri sezilib turadigan, birovlariga o‘xshamaydigan, botiniy dunyosi boy kishilarni tasvirlash qiziqarli.”

Rassomning “Ona o‘ylari” asarida urush tufayli o‘g‘illaridan ajralgan ayol obrazini yuksak mahorat bilan tasvirlangan. Bu ayol obrazi Toshkentdagi va bir necha viloyatlardagi Mustaqillik maydonidagi Mangu olov yonida o‘rnatilgan haykallar kompozitsiyasi uchun asos bo‘ldi. Rahim Axmedov Toshkent Teatr va rassomchilik institutida, keyinchalik K.Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn institutida o‘qituvchilik qilgan. U juda ko‘p rassomlarning ustози bo‘lgan. Rahim Axmedov o‘z ustaliklarida : “...Menga talabalar bilan ishlash juda yoqadi. O‘qituvchilik qilish uchun alohida iqtidor zarur. O‘quv jarayoni faqat talabalarning emas, balki mening ham bilimlarimni boyitadi. Ular mening ijodimga turtki beradi, eng muhimi ular bilan ishlagan chog‘imda yosharib ketaman ”.

Mohir rassomning bir qancha asarlari xalqaro va respublika ko'rgazmalarida namoyish qilingan. Hozirgi paytda bu asarlar dunyoning va Respublikamizning etakchi muzeylari oltin fondidan o'rin olgan.

Ilhom Jabborov

O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, professor, taniqli haykaltarosh, O'zbekiston Badiiy Akademiyasining akademigi Ilhom Jabborov 1945-yilda Namangan viloyati CHust rayonining Olmos qishlog'ida tavallud topgan. U o'rta ma'lumotni olgandan so'ng, 1961-yili Toshkentdagi Badiiy bilim yurtining teatr butaforiyasi bo'limiga o'qishga kiradi. Bilim yurtida unga taniqli haykaltarosh Grishchenko ustozlik qilgan. Kup o'tmay u o'z bilim va malakasini takomillashtirish maqsadida o'sha davrdagi teatr va rassomchilik institutining haykaltaroshlik bo'limiga o'qishga kiradi. O'qishni tugatgan Ilhom Jabborov katta ko'tarinkilik bilan ijodiy ishlarga berilib ketadi. Natijada, turli -tuman mavzudagi qator haykallar yaratila boshlandi. Haykaltarosh bir qator tarixiy allomalar siymosini yaratishga kirishdi. Ular "Xayol", "Mashrab", "Furqat", " Amir Temur", " Al Farg'oniy", "G'afur G'ulom", "Ona", "Falakning gardishi", "Urush yillarida" triptixi kabildir. Haykaltarosh turli kompozitsiyalar, portretlar yaratib, zamonaviy haykaltaroshlikda o'zini namoyon etdi.

I.Jabborov va K.Jabborovlar tomonidan yaratilgan Toshkentdagi Amir Temur xiyoboniga o'rnatilgan Amir Temur haykali (1993), SHahrisabzdagi Amir Temur haykallari (1996) o'zining yuksak badiiyligi bilan alohida e'tirofga loyiqdir. Xalq qahramoni Jaloliddin Manguberdi timsoli (1998) I.Jabborov va K.Jabborovlar tomonidan yaratildi va u hozirda Urganch shahrini bezab turibdi. Mamlakatimizning istiqbolga erishganligi san'atkorni yangi ijodiy parvozlar sari ilhomlantirdi. Bu ijodiy kamolot uning 1992-yilda Amir Temur siymosini yaratish borasidagi izlanishlarga o'z ifodasini topdi. Haykaltarosh I.Jabborov o'zining badiiy jihatdan mukammal va betakror asarlari uchun O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi (1997) unvoni bilan taqdirlandi. Keyinchalik u O'zbekiston Badiiy Akademiyasining akademigi etib saylandi. 1997-yilda esa unga Milliy rassomchilik va dizayn institutidagi uzoq yillik pedagogik faoliyati uchun professor unvoni berildi. 2001-yilda haykaltarosh "Mehnat shuhrati" ordeni bilan mukofotlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. N.Abdullayev, "San'at tarixi", 1-jild, Toshkent, 1991 .
2. Sh.Shoyoqubov.O'zbekistonning bugungi miniatyura rangtasviri Musavvir.Toshkent,1994
3. "Jannat Makon" jurnali, 2009 yil, iyul soni.
4. R.Hasanov, "Tasviriy san'at asoslari", Toshkent, 2009 -yil.
5. "O'zbekiston adabiyoti va san'ati " ro'znomasi, 2015- yil
6. Z.Gulyamova, R.O'rolov, K.Suvanova "O'zbekiston tasviriy san'at ustalari". Sam VPXQTMOI , 2015(uslubiy ko'rsatma)